Taittirīya-Brāhmaṇa

Book 3, Chapter 3

Edited by Subramania Sarma, Chennai

Final proofread version, 1st April 2005

[[3-3-1-1]]

प्रत्यु॑ष्ट॒ꣳ॒ रक्षः॒ प्रत्यु॑ष्टा॒ अरा॑तय॒ इत्या॑ह।

रक्ष॑सा॒मप॑हत्यै।

अ॒ग्नेर्व॒स्तेजि॑ष्ठेन॒ तेज॑सा॒ निष्ट॑पा॒मीत्या॑ह॒ मेध्य॒त्वाय॑।

स्रुचः॒ संमा᳚र्ष्टि।

स्रु॒वमग्रे᳚।

पुमा॑ꣳ॒॒समे॒वाभ्यः॒ सꣳ॒श्य॑ति मिथु॒नत्वाय॑।

अथ॑ जु॒हूम्।

अथो॑प॒भृत᳚म्।

अथ॑ ध्रु॒वाम्।

अ॒सौ वै जु॒हूः॥ १॥

[[3-3-1-2]]

अ॒न्तरि॑क्षमुप॒भृत्।

पृ॒थि॒वी ध्रु॒वा।

इ॒मे वै लो॒काः स्रुचः॑।

वृष्टिः॑ सं॒मार्ज॑नानि।

वृष्टि॒र्वा इ॒माँल्लो॒काननु॑पू॒र्वं क॑ल्पयति।

ते तत॑ः क्लृ॒प्ताः समे॑धन्ते।

समे॑धन्तेऽस्मा इ॒मे लो॒काः प्र॒जया॑ प॒शुभिः॑।

य ए॒वं वेद॑।

यदि॑ का॒मये॑त॒ वर्षु॑कः प॒र्जन्यः॑ स्या॒दिति॑।

अ॒ग्र॒तः संमृ॑ज्यात्॥ २॥

[[3-3-1-3]]

वृष्टि॑मे॒व निय॑च्छति।

अ॒र्वा॒चीना᳚ग्रा॒ हि वृष्टि॑ः।

यदि॑ का॒मये॒ताव॑र्षुकः स्या॒दिति॑।

मू॒लतः सं॑मृ॒ज्यात्।

वृष्टि॑मे॒वोद्य॑च्छति।

तदु॒ वा आ॑हुः।

अ॒ग्रत ए॒वोप॑रिष्टा॒त्संमृ॑ज्यात्।

मू॒लतो॑ऽधस्ता᳚त्।

तद॑नुपू॒र्वं क॑ल्पते।

वर्षु॑को भ॒वतीति॑॥ ३॥

[[3-3-1-4]]

प्राची॑मभ्या॒कार᳚म्।

अ॒ग्नेर॑न्तर॒तः।

ए॒वमि॑व॒ ह्यन्न॑म॒द्यते॑।

अथो॒ अ॒ग्रा॒द्वा ओष॑धीना॒मूर्जं॑ प्र॒जा उप॑जीवन्ति।

ऊर्ज॒ ए॒वान्ना॒द्यस्याव॑रुध्यै।

अ॒धस्ता᳚त्प्र॒तीची᳚म्।

द॒ण्डमु॑त्तम॒तः।

मू॒लेन॒ मू॒लं प्रति॑ष्ठित्यै।

तस्मा॑द॒र॒त्नौ प्राञ्च्युप॑रिष्टा॒ल्लोमा॑नि।

प्र॒त्यञ्च्य॒धस्ता᳚त्॥ ४॥

[[3-3-1-5]]

स्रुग्घ्ये॑षा।

प्रा॒णो वै स्रु॒वः।

जु॒हूर्द॑क्षि॒णो॒ हस्त॑ः।

उ॒प॒भृत्स॒व्यः।

आ॒त्मा ध्रु॒वा।

अन्न॑ꣳ स॒ंमार्ज॑नानि।

मु॒ख॒तो वै प्रा॒णो॑ऽपा॒नो भू॒त्वा।

आ॒त्मा॒न॒मन्नं॑ प्र॒विश्य॑।

बाह्यतस्तनुवꣳ शुभयति।

तस्मात्स्रुवमेवाग्रे संमार्ष्टि।

मुखतो हि प्राणोऽपानो भूत्वा।

आत्मानमन्नमाविशति।

तौ प्राणापाणौ।

अव्यर्धुकः प्राणापानाभ्यां भवति।

य एवं वेद॥ ५॥

जुहूंमृज्याद्भवतीति प्रत्यङ्ङ्यधस्तन्मार्ष्टि पञ्च च॥ १॥

[[3-3-2-1]]

दिवः शिल्पमवततम्।

पृथिव्याः ककुभि श्रितम्।

तेन वयꣳ सहस्रवल्शेन।

सपत्नं नाशयामसि स्वाहेति।

स्रुक्संमार्जनान्यग्नौ प्रहरति।

आपो वै दर्भाः।

रूपमेवैषामेतन्महिमानं व्याचष्टे।

अनुष्टुभर्चा।

आनुष्टुभः प्रजापतिः।

प्राजापत्यो वेदः।

वेदस्याग्रꣳ स्रुख्संमार्जनानि॥ १॥

[[3-3-2-2]]

स्वेनैवैनानि छन्दसा।

स्वया देवतया समर्धयति।

अथो ऋग्वाव योषा।

दर्भो वृषा।

तन्मिथुनम्।

मिथुनमेवास्य तद्यज्ञे करोति प्रजननाय।

प्रजायते प्रजया पशुभिर्यजमानः।

तान्येके वृथैवापास्यन्ति।

तत्तथा॒ न का॒र्य᳚म्।

आर॑ब्धस्य य॒ज्ञिय॑स्य॒ कर्म᳚ण॒ः सः वि॑दो॒ह॒ः॥ २॥

[[3-3-2-3]]

यद्ये᳚नानि प॒शवो᳚ऽभि॒तिष्ठे᳚युः।

न तत्प॒शुभ्य॒ः कम्।

अ॒द्भिर्मा᳚र्जयि॒त्वोत्क॒रे न्य॑स्येत्।

यद्वै य॒ज्ञिय॑स्य॒ कर्म᳚णो॒ऽन्यत्राहु॑तीभ्यः स॒ंतिष्ठ॑ते।

उ॒त्क॒रो वाव तस्य॑ प्र॒तिष्ठा।

ए॒ता१ँ हि तस्मै᳚ प्र॒तिष्ठां॑ दे॒वाः स॒मभ॑रन्।

यद॒द्भिर्मा॒र्जय॑ति।

तेन॑ शा॒न्तम्।

यदु॑त्क॒रे न्य॒स्यति॑।

प्र॒तिष्ठामे॒वैना॑नि॒ तद्ग॑मयति॥ ३॥

[[3-3-2-4]]

प्रति॑तिष्ठति प्र॒जया॑ प॒शुभि॒र्यज॑मानः।

अथो᳚ स्त॒म्बस्य॒ वा ए॒तद्रू॒पम्।

यत्स्रु॑क्स॒ंमार्ज᳚नानि।

स्त॒म्बशो॑ वा ओष॑धयः।

तासा᳚ँ जरत्क॒क्षे प॒शवो॒ न र॑मन्ते।

अप्रि॑यो॒ ह्ये᳚षां जरत्क॒क्षः।

याव॑दप्रियो ह॒ वै ज॑रत्क॒क्षः प॑शू॒नाम्।

ताव॑दप्रियः पशू॒नां भ॑वति।

यस्यै॒तान्य॒न्यत्रा॒ग्नेर्द॑धति।

न॒व॒दाव्या॑सु॒ वा ओष॑धीषु प॒शवो॑ रमन्ते॥ ४॥

[[3-3-2-5]]

न॒व॒दा॒वो ह्ये᳚षां प्रि॒यः।

याव॑त्प्रियो ह॒ वै न॑वदा॒वः प॑शू॒नाम्।

ताव॑त्प्रियः पशू॒नां भ॑वति।

यस्यै॒तान्य॒ग्नौ प्र॒हर॑न्ति।

तस्मा॑दे॒तान्य॒ग्नावे॒व प्रह॑रेत्।

य॒त॒रस्मि᳚न्त्संमृ॒ज्यात्।

प॒शू॒नां धृत्यै᳚।

यो भू॒ताना॒मधि॑पतिः।

रु॒द्रस्त॑न्तिच॒रो वृषा᳚।

प॒शून॒स्माकं॒ मा हि॑ꣳसीः।

ए॒तद॑स्तु हु॒तं तव॒ स्वाहेत्य॑ग्निसं॒मार्ज᳚नान्य॒ग्नौ प्रह॑रति।

ए॒षा वा ए॒तेषां॒ योनि॑ः।

ए॒षा प्र॑ति॒ष्ठा।

स्वामे॒वैना॑नि॒ योनि᳚म्।

स्वां प्र॑ति॒ष्ठां ग॑मयति।

प्रति॑तिष्ठति प्र॒जया॑ प॒शुभि॒र्यज॑मानः ॥ ५॥

वे॒दस्याग्रꣳ॒᳚ स्रुख्सं॒मार्ज᳚नानि वि॒दो॒हो ग॑मयति प॒शवो॑ रमन्ते हिꣳसीष्टच॑॥ २॥

[[3-3-3-1]]

अय॒ज्ञो वा ए॒षः।

यो॑ऽप॒त्नीकः॑।

न प्र॒जाः प्रजा॑येरन्।

पत्न्यन्वा᳚स्ते।

य॒ज्ञमे॒वाकः॑।

प्र॒जाना᳚ं प्र॒जन॑नाय।

यत्ति॑ष्ठन्ती सं॒नह्ये॑त।

प्रि॒यं ज्ञा॒तिꣳ रु॑न्ध्यात्।

आसी॑ना॒ संन॑ह्यते।

आसी॑ना॒ ह्ये॑षा वी॒र्यं᳚ क॒रोति॑॥ १॥

[[3-3-3-2]]

यत्प॒श्चात्प्रा॒च्य॒न्वासी॑त।

अ॒नया॑ स॒मदं॑ दधीत।

दे॒वाना॒ं पत्नि॑या स॒मदं॑ दधीत।

देशा᳚द्दक्षि॒णत उदी॒च्यन्वा᳚स्ते।

आ॒त्मनो॑ गोपी॒थाय॑ ।

आ॒शासा॑ना सौमन॒स॑मित्या॑ह ।

मेध्या॑मे॒वैनां॒ केव॑लीं कृ॒त्वा ।

आ॒शिषा॒ सम॑र्धयति ।

अ॒ग्नेरनु॑व्रता भू॒त्वा संन॑ह्ये सुकृ॒ताय॒ कमित्या॑ह ।

ए॒तद्वै पत्नि॑यै व्रतोप॒नय॑नम् ॥ २ ॥

[[3-3-3-3]]

ते॒नै॒वैनां᳚ व्र॒तमुप॑नयति ।

तस्मा॑दाहुः ।

यश्चै॒वं वेद॒ यश्च॒ न ।

योक्त्र॑मे॒व यु॑ङ्क्ते ।

यम॒न्वास्तै᳚ ।

तस्या॒मुष्मि॒ँल्लो॒के भ॑व॒तीति॒ योक्त्रे॑ण ।

यद्योक्त्र᳚म् ।

स योग॑ः ।

यदा॒स्तै᳚ ।

स क्षेम॑ः ॥ ३ ॥

[[3-3-3-4]]

यो॒ग॒क्षेमस्य॒ क्लृप्त्यै᳚ ।

युक्तं क्रियाता आ॒शीःकामे॑ युज्याता॒ इति॑ ।

आ॒शिषः॒ सम॑ृद्ध्यै ।

ग्र॒न्थिं ग्र॑थ्नाति ।

आ॒शिष॑ ए॒वास्यां॒ परि॑गृह्णाति ।

पु॒मान्वै ग्र॒न्थिः ।

स्त्री पत्नी᳚ ।

तन्मि॑थु॒नम् ।

मि॒थु॒नमे॒वास्य॒ तद्य॒ज्ञे क॑रोति प्र॒जन॑नाय ।

प्रजा॑यते प्र॒जया॑ प॒शुभि॒र्यज॑मानः ॥ ४ ॥

[[3-3-3-5]]

अथो॑ अ॒र्धो॑ वा ए॒ष आ॒त्मनः॑।
यत्पत्नी᳚।
य॒ज्ञस्य॒ धृत्या॒ अशि॑थिलंभावाय।
सु॒प्र॒जस॑स्त्वा व॒यꣳ सु॒पत्नी॒रुप॑सेदि॒मेत्या॑ह।
य॒ज्ञमे॒व तन्मि॑थु॒नी क॑रोति।
ऊ॒नेऽति॑रिक्तं धीयाता॒ इ॒ति प्रजा᳚त्यै।
म॒ही॒नां पयो॒ऽस्योष॑धीना॒ꣳ रस॒ इत्या॑ह।
रू॒पमे॒वास्यै॒तन्म॑हि॒मानं॒ व्याच॑ष्टे।
तस्य॒ तेऽक्षी॑यमाणस्य॒ निर्व॑पामि देवय॒ज्याया॒ इत्या॑ह।
आ॒शिष॑मे॒वैतामाशा᳚स्ते॥ ५॥
क॒रोति॑ व्र॒तोप॒नय॑नं॒ क्षेमो॒ यज॑मानः शास्ते॥ ३॥

[[3-3-4-1]]
घृ॒तं च॒ वै मधु॑ च प्र॒जाप॑तिरासीत्।
यतो॒ मध्वा॑सीत्।
तत॑ः प्र॒जा अ॑सृजत।
तस्मा॒न्मधु॑षि प्र॒जन॑नमिवास्ति।
तस्मा॒न्मधु॑षा॒ न प्रच॑रन्ति।
या॒तया॑म॒ हि।
आज्ये॑न॒ प्रच॑रन्ति।
य॒ज्ञो वा आज्य᳚म्।
य॒ज्ञेनै॒व य॒ज्ञं प्रच॑र॒न्त्ययात॑यामत्वाय।
पत्न्यवे᳚क्षते॥ १॥

[[3-3-4-2]]
मि॒थु॒न॒त्वाय॒ प्रजा᳚त्यै।
यद्वै पत्नी॑ य॒ज्ञस्य॑ क॒रोति॑।
मि॒थु॒नं तत्।
अथो॒ पत्नि॑या ए॒वैष य॒ज्ञस्या᳚न्वार॒म्भोऽन॑वच्छित्त्यै।
अ॒मे॒ध्यं वा ए॒तत्क॑रोति।
यत्पत्न्य॒वेक्ष॑ते।

गार्हपत्येऽधिश्रयति मेध्यत्वाय।
आहवनीयमभ्युद्द्रवति।
यज्ञस्य सन्तत्यै।
तेजोऽसि तेजोऽनु प्रेहीत्याह॥ २॥

[[3-3-4-3]]
तेजो वा अग्निः।
तेज आज्यम्।
तेजसैव तेजः समर्धयति।
अग्निस्ते तेजो मा विनैदित्याहाहिंसायै।
स्फ्यस्य वर्त्मन्त्सादयति।
यज्ञस्य सन्तत्यै।
अग्नेर्जिह्वाऽसि सुभूर्देवानामित्याह।
यथायजुरेवैतत्।
धाम्ने धाम्ने देवेभ्यो यजुषे यजुषे भवेत्याह।
आशिषमेवैतामाशास्ते॥ ३॥

[[3-3-4-4]]
तद्वा अतः पवित्राभ्यामेवोत्पुनाति।
यजमानो वा आज्यम्।
प्राणापानौ पवित्रे।
यजमान एव प्राणापानौ दधाति।
पुनराहारम्।
एवमिव हि प्राणापानौ संचरतः।
शुक्रमसि ज्योतिरसि तेजोऽसीत्याह।
रूपमेवास्यैतन्महिमानं व्याचष्टे।
त्रिर्यजुषा।
त्रय इमे लोकाः॥ ४॥

[[3-3-4-5]]
एषां लोकानामाप्त्यै।
त्रिः।

त्र्यावृद्धि यज्ञः।
अथो मेध्यत्वाय।
अथाज्यवतीभ्यामपः।
रूपमेवासामेतद्वर्णं दधाति।
अपि वा उताहुः।
यथा ह वै योषा सुवर्णꣳ हिरण्यं पेशलं बिभ्रती रूपाण्यास्ते।
एवमेता एतर्हीति।
आपो वै सर्वा देवताः॥ ५॥

[[3-3-4-6]]
एषा हि विश्वेषां देवानां तनूः।
यदाज्यम्।
तत्रोभयोर्मीमाꣳसा।
जामिः स्यात्।
यद्यजुषाऽऽज्यं यजुषाऽप उत्पुनीयात्।
छन्दसाऽप उत्पुनात्यजामित्वाय।
अथो मिथुनत्वाय।
सावित्रियर्चा।
सवितृप्रसूतं मे कर्मासदिति।
सवितृप्रसूतमेवास्य कर्म भवति।
पच्छो गायत्रिया त्रिःषमृद्धत्वाय।
अद्भिरेवौषधीः संनयति।
ओषधीभिः पशून्।
पशुभिर्यजमानम्।
शुक्रं त्वा शुक्रायां ज्योतिस्त्वा ज्योतिष्यर्चिस्त्वाऽर्चिषीत्याह सर्वत्वाय।
पर्याप्त्या अनन्तरायाय॥ ६॥
ईक्षत आह शास्ते लोका देवता भवति षट्॥ ४॥

[[3-3-5-1]]
देवासुराः संयत्ता आसन्।
स एतमिन्द्र आज्यस्यावकाशमपश्यत्।

तेनावै᳚क्षत।

ततो᳚ दे॒वा अभ॑वन्।

परा॒ऽसु॑राः।

य ए॒वं वि॒द्वानाज्य॑म॒वेक्ष॑ते।

भव॑त्या॒त्मना᳚।

परा᳚ऽस्य॒ भ्रातृ॑व्यो भवति।

ब्र॒ह्म॒वा॒दिनो॑ वदन्ति।

यदाज्ये॑ना॒न्यानि॑ ह॒वीꣳष्य॑भिघा॒रय॑ति॥ १॥

[[3-3-5-2]]

अथ॒ केनाज्य॒मिति॑।

स॒त्येनेति॑ ब्रूयात्।

चक्षु॒र्वै᳚ स॒त्यम्।

स॒त्येनै॒वैन॑द॒भिघा॑रयति।

ई॒श्वरो वा ए॒षो᳚ऽन्धो भवि॑तोः।

यश्चक्षुषाऽऽज्य॑म॒वेक्ष॑ते।

नि॒मील्यावे᳚क्षेत।

दा॒धारा॒त्मन्चक्षु॑ः।

अ॒भ्याज्यं॑ घारयति।

आज्यं॑ गृह्णाति॥ २॥

[[3-3-5-3]]

छन्दा॑ꣳसि॒ वा आज्य᳚म्।

छन्दा॑ꣳस्ये॒व प्री॑णाति।

च॒तुर्जु॒ह्वां गृ॑ह्णाति।

चतु॑ष्पादः प॒शव॑ः।

प॒शूने॒वाव॑रुन्धे।

अ॒ष्टावु॑पभृति॑।

अ॒ष्टाक्ष॑रा गाय॒त्री।

गा॒य॒त्रः प्रा॒णः।

प्रा॒णमे॒व प॒शुषु॑ दधाति।

चतुर्ध्रुवायाम्॥ ३॥

[[3-3-5-4]]
चतुष्पादः पशवः।
पशुष्वेवोपरिष्टात्प्रतितिष्ठति।
यजमानदेवत्या वै जुहूः।
भ्रातृव्यदेवत्योपभृत्।
चतुर्जुह्वां गृह्णन्भूयो गृह्णीयात्।
अष्टावुपभृति गृह्णन्कनीयः।
यजमानायैव भ्रातृव्यमुपस्तिं करोति।
गौर्वै स्रुचः।
चतुर्जुह्वां गृह्णाति।
तस्माच्चतुष्पदी॥ ४॥

[[3-3-5-5]]
अष्टावुपभृति।
तस्मादष्टाशफा।
चतुर्ध्रुवायाम्।
तस्माच्चतुस्स्तना।
गामेव तत्सꣳस्करोति।
साऽस्मै सꣳस्कृतेषमूर्जं दुहे।
यज्जुह्वां गृह्णाति।
प्रयाजेभ्यस्तत्।
यदुपभृति।
प्रयाजानूयाजेभ्यस्तत्।
सर्वस्मै वा एतद्यज्ञाय गृह्यते।
यद्ध्रुवायामाज्यम्॥ ५॥
अभिघारयति गृह्णाति ध्रुवायां चतुष्पदि प्रयाजानूयाजेभ्यस्तद्वे च॥ ५॥

[[3-3-6-1]]
आपो देवीरग्रेपुवो अग्रे गुव इत्याह।
रूपमेवासामेतन्महिमानं व्याचष्टे।

अग्न इमं यज्ञं नयताग्ने यज्ञपतिमित्याह।
अग्न एव यज्ञं नयन्ति।
अग्ने यज्ञपतिम्।
युष्मानिन्द्रोऽवृणीत वृत्रतूर्यै यूयमिन्द्रमवृणीध्वं वृत्रतूर्य इत्याह।
वृत्रꣳ ह हनिष्यन्निन्द्र आपो वव्रे।
आपो हेन्द्रं वव्रिरे।
संज्ञामेवासामेतत्सामानं व्याचष्टे।
प्रोक्षिताः स्थेत्याह॥ १॥

[[3-3-6-2]]
तेनापः प्रोक्षिताः।
अग्निर्देवेभ्यो निलायत।
कृष्णो रूपं कृत्वा।
स वनस्पतीन्प्राविशत्।
कृष्णोऽस्याखरेष्ठोऽग्नये त्वा स्वाहेत्याह।
अग्नय एवैनं जुष्टं करोति।
अथो अग्नेरेव मेधमवरुन्धे।
वेदिरसि बर्हिषे त्वा स्वहेत्याह।
प्रजा वै बर्हिः।
पृथिवी वेदिः॥ २॥

[[3-3-6-3]]
प्रजा एव पृथिव्यां प्रतिष्ठापयति।
बर्हिरसि स्रुग्भ्यस्त्वा स्वाहेत्याह।
प्रजा वै बर्हिः।
यजमानः स्रुचः।
यजमानमेव प्रजासु प्रतिष्ठापयति।
दिवे त्वाऽन्तरिक्षाय त्वा पृथिव्यै त्वेति बर्हिरासाद्य प्रोक्षति।
एभ्य एवैनँल्लोकेभ्यः प्रोक्षति।
अथ ततः सह स्रुचा पुरस्तात्प्रत्यञ्चं ग्रन्थिं प्रत्युक्षति।
प्रजा वै बर्हिः।

यथा सूत्यै काल आपः पुरस्ताद्यन्ति॥ ३॥

[[3-3-6-4]]
तादृगेव तत्।
स्वधा पितृभ्य इत्याह।
स्वधाकारो हि पितृणाम्।
ऊर्भवं बर्हिषद्भ्य इति दक्षिणायै श्रोणेरोत्तरस्यै निनयति संतत्यै।
मासा वै पितरो बर्हिषदः।
मासानेव प्रीणाति।
मासा वा ओषधीर्वर्धयन्ति।
मासाः पचन्ति समृद्ध्यै।
अनतिस्कन्दन्ह पर्जन्यो वर्षति।
यत्रैतदेवं क्रियते॥ ४॥

[[3-3-6-5]]
ऊर्जा पृथिवीं गच्छतेत्याह।
पृथिव्यामेवोर्जं दधाति।
तस्मात्पृथिव्या ऊर्जा भुञ्जते।
ग्रन्थिं विस्रꣳसयति।
प्रजनयत्येव तत्।
ऊर्ध्वं प्राञ्चमुदूढं प्रत्यञ्चमायच्छति।
तस्मात्प्राचीनꣳ रेतो धीयते।
प्रतीचीः प्रजा जायन्ते।
विष्णोः स्तूपोऽसीत्याह।
यज्ञो वै विष्णुः॥ ५॥

[[3-3-6-6]]
यज्ञस्य धृत्यै।
पुरस्तात्प्रस्तरं गृह्णाति।
मुख्यमेवैनं करोति।
इयन्तं गृह्णाति।
प्रजापतिना यज्ञमुखेन संमितम्।

इयन्तं गृह्णाति।
यज्ञपरुषा संमितम्।
इयन्तं गृह्णाति।
एतावद्वै पुरुषे वीर्यम्।
वीर्यसंमितम्॥ ६॥

[[3-3-6-7]]
अपरिमितं गृह्णाति।
अपरिमितस्यावरुद्ध्यै।
तस्मिन्पवित्रे अपिसृजति।
यजमानो वै प्रस्तरः।
प्राणापानौ पवित्रे।
यजमान एव प्राणापानौ दधाति।
ऊर्णाम्रदसं त्वा स्तृणामीत्याह।
यथायजुरेवैतत्।
स्वासस्थं देवेभ्य इत्याह।
देवेभ्य एवैनत्स्वासस्थं करोति॥ ७॥

[[3-3-6-8]]
बर्हिः स्तृणाति।
प्रजा वै बर्हिः।
पृथिवी वेदिः।
प्रजा एव पृथिव्यां प्रतिष्ठापयति।
अनतिदृश्नꣳ स्तृणाति।
प्रजयैवैनं पशुभिरनतिदृश्नं करोति।
धारयन्प्रस्तरं परिधीन्परिदधाति।
यजमानो वै प्रस्तरः।
यजमान एव तत्स्वयं परिधीन्परिदधाति।
गन्धर्वोऽसि विश्वावसुरित्याह॥ ८॥

[[3-3-6-9]]
विश्वमेवायुर्यजमाने दधाति।

इन्द्रस्य बाहुरसि दक्षिण इत्याह।
इन्द्रियमेव यजमाने दधाति।
मित्रावरुणौ त्वोत्तरतः परिधत्तामित्याह।
प्राणापानौ मित्रावरुणौ।
प्राणापानावेवास्मिन्दधाति।
सूर्यस्त्वा पुरस्तात्पात्वित्याह।
रक्षसामपहत्यै।
कस्याश्चिदभिशस्त्या इत्याह।
अपरिमितादेवैनं पाति॥ ९॥

[[3-3-6-10]]
वीतिहोत्रं त्वा कव इत्याह।
अग्निमेव होत्रेण समर्धयति।
द्युमन्तꣳ समिधीमहीत्याह समिद्ध्यै।
अग्ने बृहन्तमध्वर इत्याह वृद्ध्यै।
विशो यन्त्रे स्थ इत्याह।
विशां यत्यै।
उदीचीनाग्रे निदधाति प्रतिष्ठित्यै।
वसूनाꣳ रुद्राणामादित्यानाꣳ सदसि सीदेत्याह।
देवतानामेव सदने प्रस्तरꣳ सादयति।
जुहूरसि घृताची नाम्नेत्याह॥ १०॥

[[3-3-6-11]]
असौ वै जुहूः।
अन्तरिक्षमुपभृत्।
पृथिवी ध्रुवा।
तासामेतदेव प्रियं नाम।
यद्घृताचीति।
यद्घृताचीत्याह।
प्रियेणैवैना नाम्ना सादयति।
एता असदन्त्सुकृतस्य लोक इत्याह।

स॒त्यं वै सु॒कृ॒तस्य॑ लो॒कः।
स॒त्य ए॒वैना॑ः सुकृ॒तस्य॑ लो॒के सा॑दयति।
ता वि॑ष्णो पा॒हीत्या॑ह।
य॒ज्ञो वै विष्णुः॑।
य॒ज्ञस्य॒ धृत्यै॑।
पा॒हि य॒ज्ञं पा॒हि य॒ज्ञप॑तिं पा॒हि मां य॑ज्ञनि॒यमित्या॑ह।
य॒ज्ञाय॒ यज॑मानाया॒त्मनै॑।
तेभ्य॑ ए॒वाशिष॒माशा॒स्तेऽना॑र्त्यै॥ ११॥
स्थेत्या॑ह पृथि॒वी वेदि॒र्यन्ति॑ क्रि॒यत॒े विष्णि॑वी॒र्य॑संमितं करोत्याह पाति॒ नाम्नेत्या॑ह लो॒के सा॑दयति॒ षट्च॑॥ ६॥

[[3-3-7-1]]
अ॒ग्निना॒ वै होत्रा॑।
दे॒वा असु॑रा॒नभ्य॑भवन्।
अ॒ग्नये॑ समि॒ध्यमा॑ना॒यानु॑ब्रूहीत्या॑ह॒ भ्रातृ॑व्याभिभूत्यै।
एक॑विꣳशतिमिध्मदा॒रूणि॑ भवन्ति।
ए॒क॒वि॒ꣳशो वै पुरु॑षः।
पुरु॑ष॒स्यास्त्यै॑।
पञ्च॑द॒शेध्मदा॒रूण्य॒भ्याद॑धाति।
पञ्च॑द॒श वा अ॑र्धमा॒सस्य॒ रात्र॑यः।
अ॒र्ध॒मा॒स॒शः सं॑वत्स॒र आ॑प्यते।
त्रीन्प॑रि॒धीन्परि॑दधाति॥ १॥

[[3-3-7-2]]
ऊ॒र्ध्वे स॒मिधा॒वाद॑धाति।
अ॒नू॒या॒जेभ्य॑ः स॒मिध॒मति॑शिनष्टि।
षट्सं॑पद्यन्ते।
षड्वा ऋ॒तव॑ः।
ऋ॒तू॒नेव प्री॑णाति।
वे॒देनोप॑वाजयति।
प्रा॒जा॒पत्यो॒ वै वे॒दः।

प्राजापत्यः प्राणः।
यजमान आहवनीयः।
यजमान एव प्राणं दधाति॥ २॥

[[3-3-7-3]]
त्रिरुपवाजयति।
त्रयो वै प्राणाः।
प्राणानेवास्मिन्दधाति।
वेदेनोपयत्य स्रुवेण प्राजापत्यमाघारमाघारयति।
यज्ञो वै प्रजापतिः।
यज्ञमेव प्रजापतिं मुखत आरभते।
अथो प्रजापतिः सर्वा देवताः।
सर्वा एव देवताः प्रीणाति।
अग्निमग्नीत्त्रिस्त्रिः संमृड्ढीत्याह।
त्र्यावृद्धि यज्ञः॥ ३॥

[[3-3-7-4]]
अथो रक्षसामपहत्यै।
परिधीन्त्संमार्ष्टि।
पुनात्येवैनान्।
त्रिस्त्रिः संमार्ष्टि।
त्र्यावृद्धि यज्ञः।
अथो मेध्यत्वाय।
अथो एते वै देवाश्वाः।
देवाश्वानेव तत्संमार्ष्टि।
सुवर्गस्य लोकस्य समष्ट्यै।
आसीनोऽन्यमाघारमाघारयति॥ ४॥

[[3-3-7-5]]
तिष्ठन्नन्यम्।
यथाऽनो वा रथं वा युञ्ज्यात्।
एवमेव तदध्वर्युर्यज्ञं युनक्ति।

सु॒व॒र्गस्य॑ लो॒कस्या॒भ्यू᳚ढ्यै।
वह॑न्त्येनं ग्रा॒म्याः प॒शव॑ः।
य ए॒वं वेद॑।
भुव॑नमसि॒ विप्र॑थ॒स्वेत्या॑ह।
य॒ज्ञो वै भुव॑नम्।
य॒ज्ञ ए॒व यज॑मानं प्र॒जया॑ प॒शुभि॑ः प्रथयति।
अग्ने॒ यष्ट॑रि॒दं नम॒ इत्या॑ह॥ ५॥

[[3-3-7-6]]
अ॒ग्निर्वै दे॒वाना॑ं यष्टा᳚।
य ए॒व दे॒वाना॑ं यष्टा᳚।
तस्मा॑ ए॒व नम॑स्करोति।
जुहे᳚ह्य॒ग्निस्त्वा᳚ ह्वयति देवय॒ज्याया॒ उप॑भृ॒देहि॑ दे॒वस्त्वा॑ सवि॒ता ह्व॑यति देवय॒ज्याया॒ इत्या॑ह।
आ॒ग्ने॒यी वै जु॒हूः।
सा॒वि॒त्र्यु॑प॒भृत्।
ताभ्या॑मे॒वैने॒ प्रसू॑त॒ आद॑त्ते।
अग्ना॑विष्णू॒ मा वा॒मव॑क्रमि॒षमित्या॑ह।
अ॒ग्निः पु॒रस्ता᳚त्।
विष्णु॑र्य॒ज्ञः प॒श्चात्॥ ६॥

[[3-3-7-7]]
ताभ्या॑मे॒व प्र॑ति॒प्रोच्या॒त्याक्रा॑मति।
विजि॑हाथा॒ं मा मा॒ संता᳚प्त॒मित्या॒हाहि॑ꣳसायै।
लो॒कं मे॑ लोककृतौ कृणु॒त॒मित्या॑ह।
आ॒शिष॑मे॒वैतामाशा᳚स्ते।
विष्णो॒ः स्थान॑म॒सीत्या॑ह।
य॒ज्ञो वै विष्णु॑ः।
ए॒तत्खलु॒ वै दे॒वाना॒मप॑राजितमा॒यत॑नम्।
यद्य॒ज्ञः।
दे॒वाना॑मे॒वाप॑राजित आ॒यत॑ने तिष्ठति।
इ॒त इन्द्रो॑ अकृणोद्वी॒र्या॑णीत्या॑ह॥ ७॥

[[3-3-7-8]]

इ॒न्द्रि॒यमे॒व यज॑माने दधा॑ति।

स॒मा॒रभ्यो॒र्ध्वो अ॑ध्व॒रो दि॑वि॒स्पृश॒मित्या॑ह॒ वृद्ध्यै᳚।

आ॒घा॒रमा॑घा॒र्यमा॑ण॒मनु॑ स॒मा॒रभ्य॑।

ए॒तस्मि॑न्का॒ले दे॒वाः सु॑व॒र्गं लो॒कमाय॑न्।

सा॒क्षादे॒व यज॑मानः सु॒व॒र्गं लो॒कमे॑ति।

अथो॒ समृ॑द्धे॒नैव य॒ज्ञेन॒ यज॑मानः सु॒व॒र्गं लो॒कमे॑ति।

अह्रु॑तो य॒ज्ञो य॒ज्ञप॑ते॒रित्या॒हाना᳚र्त्यै।

इन्द्रा॑वा॒न्त्स्वाहेत्या॑ह।

इ॒न्द्रि॒यमे॒व यज॑माने दधाति।

बृ॒हद्भा इत्या॑ह॥ ८॥

[[3-3-7-9]]

सु॒व॒र्गो वै लो॒को बृ॒हद्भाः।

सु॒व॒र्गस्य॑ लो॒कस्य॒ सम॑ष्ट्यै।

य॒ज॒मा॒न॒दे॒व॒त्या॑ वै जु॒हूः।

भ्रा॒तृ॒व्य॒दे॒व॒त्यो॑प॒भृत्।

प्रा॒ण आ॑घा॒रः।

यत्स॑ꣳस्प॒र्शये᳚त्।

भ्रातृ॑व्येऽस्य प्रा॒णं द॑ध्यात्।

अस॑ꣳस्पर्शयन्न॒त्याक्रा॑मति।

यज॑मान ए॒व प्रा॒णं द॑धाति।

पा॒हि मा᳚ऽग्ने दु॒श्च॑रिता॒दा मा॒ सु॒च॑रिते भ॒जेत्या॑ह॥ ९॥

[[3-3-7-10]]

अ॒ग्निर्वाव॑ प॒वित्र᳚म्।

वृ॒जि॒नमनृ॑तं दु॒श्च॑रितम्।

ऋ॒जु॒कर्मꣳ॑ स॒त्यꣳ॑ सु॒च॑रितम्।

अ॒ग्निरे॒वैनं॑ वृ॒जि॒नामनृ॑ता॒द्दु॒श्च॑रितात्पाति।

ऋ॒जु॒क॒र्मे स॒त्ये सु॒च॑रिते भजति।

तस्मा॑दे॒वमा॑शा᳚स्ते।

आ॒त्मनो॑ गोपी॒थाय॑।

शिरो॒ वा ए॒तद्य॒ज्ञस्य॑।

यदा॑घा॒रः।

आ॒त्मा ध्रु॒वा॥ १०॥

[[3-3-7-11]]

आ॒घा॒रमा॒घार्य॑ ध्रु॒वाꣳ सम॑नक्ति।

आ॒त्मन्ने॒व य॒ज्ञस्य॒ शिरः॒ प्रति॑दधाति।

द्विः सम॑नक्ति।

द्वौ हि प्रा॑णापा॒नौ।

तदा॑हुः।

त्रिरे॒व सम॑ञ्ज्यात्।

त्रिधा॑तु॒ हि शिर॒ इति॑।

शिर॑ इ॒वैतद्य॒ज्ञस्य॑।

अथो॒ त्रयो॒ वै प्रा॒णाः।

प्रा॒णाने॒वास्मि॑न्दधाति।

म॒खस्य॒ शिरो॑ऽसि॒ सं ज्योति॑षा॒ ज्योति॑रङ्क्ता॒मित्या॑ह।

ज्योति॑रे॒वास्मा॑ उ॒परि॑ष्टाद्दधाति।

सु॒व॒र्गस्य॑ लो॒कस्या॒नु॑ख्यात्यै॥ ११॥

परि॑दधाति प्रा॒णं द॑धाति॒ हि य॒ज्ञो घा॑रयति॒ नम॒ इत्या॑ह प॒श्चाद्ध्री॒या॑णीत्या॑ह॒ भा इत्या॑ह भ॒जेत्या॑ह

ध्रु॒वैवास्मि॑न्दधाति॒ त्रीणि॑ च॥ ७॥

[[3-3-8-1]]

धिष्णि॑या॒ वा ए॒ते न्यु॑प्यन्ते।

यद्ब्र॒ह्मा।

यद्धोता॑।

यद॑ध्व॒र्युः।

यद॒ग्नीत्।

यद्यज॑मानः।

तान्यद॑न्तरे॒यात्।

यज॑मानस्य प्रा॒णान्त्संक॑र्षेत्।

प्र॒मायु॑कः स्यात्।

पु॒रो॒डा॒श॑मप॒गृह्य॒ संच॑रत्यध्व॒र्युः॥ १॥

[[3-3-8-2]]

यज॑मानायै॒व त॒ल्लो॒कꣳ शि॑ꣳषति।

नास्य॑ प्रा॒णान्त्संक॑र्षति।

न प्र॒मायु॑को भवति।

पु॒रस्ता᳚त्प्र॒त्यङ्ङा॑सीनः।

इडा॑या॒ इडा॒माद॑धाति।

हस्त्या॒ꣳ॒ होत्रे᳚।

प॒शवो॒ वा इडा᳚।

प॒शवः॒ पुरु॑षः।

प॒शुष्वे॒व प॒शून्प्रति॑ष्ठापयति।

इडा॑यै॒ वा ए॒षा प्रजा॑तिः॥ २॥

[[3-3-8-3]]

तां प्रजा॑तिं॒ यज॑मा॒नोऽनु॒ प्रजा॑यते।

द्विर॒ङ्गुला॑वनक्ति॒ पर्व॑णोः।

द्वि॒पाद्यज॑मा॒नः प्रति॑ष्ठित्यै।

स॒कृदुप॑स्तृणाति।

द्विराद॑धाति।

स॒कृद॒भिघा॑रयति।

च॒तुः संप॑द्यते।

च॒त्वारि॒ वै प॒शोः प्र॑ति॒ष्ठाना॑नि।

यावा॑ने॒व प॒शुः।

तमुप॑ह्वयते॥ ३॥

[[3-3-8-4]]

मुख॑मिव॒ प्रत्युप॑ह्वयेत।

सं॒मु॒खाने॒व प॒शूनुप॑ह्वयते।

प॒शवो॒ वा इडा᳚।

तस्मा॒त्साऽन्वा॒रभ्या᳚।

अ॒ध्व॒र्युणा॑ च॒ यज॑मानेन च।
उप॑हूतः पशु॒मान॑सा॒नीत्या॑ह।
उप॒ ह्ये॑नौ॒ ह्वय॑ते॒ होता᳚।
इडा॑यै दे॒वता॑नामुपह॒वे।
उप॑हूतः पशु॒मान्भ॑वति।
य ए॒वं वेद॑॥ ४॥

[[3-3-8-5]]
यां वै ह॒स्त्या॒मिडा॑मा॒दधा॑ति।
वा॒चः सा भा॑ग॒धेय᳚म्।
यामु॑प॒ह्वय॑ते।
प्रा॒णाना॒ꣳ॒ सा।
वाचं॑ चै॒व प्रा॒णाꣳश्चाव॑रुन्धे।
अथ॒ वा ए॒तर्ह्युप॑हूताया॒मिडा॑याम्।
पु॒रो॒डाश॑स्यैव ब॒र्हि॒षदो॑ मीमा॒ꣳ॒सा।
यज॑मानं दे॒वा अ॑ब्रुवन्।
ह॒विर्नो॒ निर्व॒पेति॑।
नाहम॑भा॒गो निर्व॑प्स्या॒मीत्य॑ब्रवीत्॥ ५॥

[[3-3-8-6]]
न मया॑ऽभागयाऽनु वक्ष्य॒थेति॒ वाग॑ब्रवीत्।
नाहम॑भा॒गा पु॑रोऽनुवा॒क्या॑ भविष्या॒मीति॑ पुरोऽनुवा॒क्या᳚।
नाहम॑भा॒गा या॒ज्या॑ भविष्या॒मीति॑ या॒ज्या᳚।
न मया॑ भा॒गेन॒ वष॑ड्करिष्य॒थेति॑ वषड्का॒रः।
यद्य॑जमानभा॒गं नि॒धाय॑ पुरो॒डाशं॑ ब॒र्हि॒षदं॑ क॒रोति॑।
ता॒नेव त॒द्भा॒गिनः॑ करोति।
च॒तु॒र्धा क॑रोति।
चत॑स्रो॒ दिशः॑।
दि॒क्ष्वे॑व प्रति॑तिष्ठति।
ब॒र्हि॒षदं॑ करोति॥ ६॥

[[3-3-8-7]]

यजमानो वै पुरोडाशः।
प्रजा बर्हिः।
यजमानमेव प्रजासु प्रतिष्ठापयति।
तस्मादस्थ्नाऽन्याः प्रजाः प्रतितिष्ठन्ति।
माꣳसेनान्याः।
अथो खल्वाहुः।
दक्षिणा वा एता हविर्यज्ञस्यान्तर्वेद्यवरुध्यन्ते।
यत्पुरोडाशं बर्हिषदं करोतीति।
चतुर्धा करोति।
चत्वारो ह्येते हविर्यज्ञस्यर्त्विजः॥ ७॥

[[3-3-8-8]]

ब्रह्मा होताऽध्वर्युरग्नीत्।
तमभिमृशेत्।
इदं ब्रह्मणः।
इदꣳ होतुः।
इदमध्वर्योः।
इदमग्नीध इति।
यथैवादः सौम्येऽध्वरे।
आदेशमृत्विग्भ्यो दक्षिणा नीयन्ते।
तादृगेव तत्।
अग्नीधे प्रथमाया दधाति॥ ८॥

[[3-3-8-9]]

अग्निमुखा ह्यृद्धिः।
अग्निमुखामेवर्द्धिं यजमान ऋध्नोति।
सकृदुपस्तीर्य द्विरादधत्।
उपस्तीर्य द्विरभिघारयति।
षट् संपद्यन्ते।
षड्वा ऋतवः।
ऋतूनेव प्रीणाति।

वेदेन ब्रह्मणे ब्रह्मभागं परिहरति।
प्राजापत्यो वै वेदः।
प्राजापत्यो ब्रह्मा॥ ९॥

[[3-3-8-10]]
सविता यज्ञस्य प्रसूत्यै।
अथ काममन्येन।
ततो होत्रे।
मध्यं वा एतद्यज्ञस्य।
यद्धोता।
मध्यत एव यज्ञं प्रीणाति।
अथाध्वर्यवे।
प्रतिष्ठा वा एषा यज्ञस्य।
यदध्वर्युः।
तस्माद्धविर्यज्ञस्यैतामेवावृतमनु॥ १०॥

[[3-3-8-11]]
अन्या दक्षिणा नीयन्ते।
यज्ञस्य प्रतिष्ठित्यै।
अग्निमग्नीत्सकृत्सकृत्संमृड्ढीत्याह।
पराङिव ह्येतर्हि यज्ञः।
इषिता दैव्याहोतार इत्याह।
इषितꣳ हि कर्म क्रियते।
भद्रवाच्याय प्रेषितो मानुषः सूक्तवाकाय सूक्ता ब्रूहीत्याह।
आशिषमेवैतामाशास्ते।
स्वगा दैव्याहोतृभ्य इत्याह।
यज्ञमेव तत्स्वगा करोति।
स्वस्तिर्मानुषेभ्य इत्याह।
आशिषमेवैतामाशास्ते।
शंयोर्ब्रूहीत्याह।
शंयुमेव बार्हस्पत्यं भागधेयेन समर्धयति॥ ११॥

चरत्यध्वर्युः प्रजातिर्ह्वयते वेदाब्रवीद्बर्हिषदं करोत्यृत्विजो दधाति ब्रह्माऽनुकरोति चत्वारि च॥ ८॥

[[3-3-9-1]]

अथ स्रुचावनुष्टुग्भ्यां वाजवतीभ्यां व्यूहति।

प्रतिष्ठा वा अनुष्टुक्।

अन्नं वाजः प्रतिष्ठित्यै।

अन्नाद्यस्यावरुध्यै।

प्राचीं जुहूमूहति।

जातानेव भ्रातृव्यान्प्रणुदते।

प्रतीचीमुपभृतम्।

जनिष्यमाणानेव प्रतिनुदते।

स विषूच एवापोह्य सपत्नान्यजमानः।

अस्मिँल्लोके प्रतितिष्ठति॥ १॥

[[3-3-9-2]]

द्वाभ्याम्।

द्विप्रतिष्ठो हि।

वसुभ्यस्त्वा रुद्रेभ्यस्त्वाऽऽदित्येभ्यस्त्वेत्याह।

यथायजुरेवैतत्।

स्रुक्षु प्रस्तरमनक्ति।

इमे वै लोकाः स्रुचः।

यजमानः प्रस्तरः।

यजमानमेव तेजसाऽनक्ति।

त्रेधाऽनक्ति।

त्रय इमे लोकाः॥ २॥

[[3-3-9-3]]

एभ्य एवैनं लोकेभ्योऽनक्ति।

अभिपूर्वमनक्ति।

अभिपूर्वमेव यजमानं तेजसाऽनक्ति।

अक्तꣳ रिहाणा इत्याह।

तेजो वा आज्यम्।

यजमानः प्रस्तरः।
यजमानमेव तेजसाऽनक्ति।
वियन्तु वय इत्याह।
वय एवैनं कृत्वा।
सुवर्गं लोकं गमयति॥

[[3-3-9-4]]
प्रजां योनिं मा निर्मृक्षमित्याह।
प्रजायै गोपीथाय।
आप्यायन्तामाप ओषधय इत्याह।
आप एवौषधीराप्याययति मरुतां पृषतयः स्थेत्याह।
मरुतो वै वृष्ट्या ईशते।
वृष्टिमेवावरुन्धे।
दिवं गच्छ ततो नो वृष्टिमेरयेत्याह।
वृष्टिर्वै द्यौः।
वृष्टिमेवावरुन्धे॥ ४॥

[[3-3-9-5]]
यावद्वा अध्वर्युः प्रस्तरं प्रहरति।
तावदस्यायुर्मीयते।
आयुष्पा अग्नेऽस्यायुर्मे पाहीत्याह।
आयुरेवाऽऽत्मन्धत्ते।
यावद्वा अध्वर्युः प्रस्तरं प्रहरति।
तावदस्य चक्षुर्मीयते।
चक्षुष्पा अग्नेऽसि चक्षुर्मे पाहीत्याह।
चक्षुरेवात्मन्धत्ते।
ध्रुवाऽसीत्याह प्रतिष्ठित्यै।
यं परिधिं पर्यधत्था इत्याह॥ ५॥

[[3-3-9-6]]
यथायजुरेवैतत्।
अग्ने देवपणिभिर्वीयमाण इत्याह।

अग्नय एवैनं जुष्टं करोति।
तं त एतमनुजोषं भरामीत्याह।
सजातानेवास्मा अनुकान्करोति।
नेदेष त्वदपचेतया ता इत्याहानुख्यात्यै।
यज्ञस्य पाथ उपसमितमित्याह।
भूमानमेवोपैति।
परिधीन्प्रहरति।
यज्ञस्य समिष्ट्यै॥ ६॥

[[3-3-9-7]]
स्रुचौ संप्रस्रावयति।
यदेव तत्र क्रूरम्।
तत्तेन शमयति।
जुह्वामुपभृतम्।
यजमानदेवत्या वै जुहूः।
भ्रातृव्यदेवत्योपभृत्।
यजमानायैव भ्रातृव्यमुपस्तिं करोति।
सङ्स्रावभागाः स्थेत्याह।
वसवो वै रुद्रा आदित्याः सङ्स्रावभागाः।
तेषां तद्भागधेयम्॥ ७॥

[[3-3-9-8]]
तानेव तेन प्रीणाति।
वैश्वदेव्यर्चा।
एते हि विश्वे देवाः।
त्रिष्टुग्भवति।
इन्द्रियं वै त्रिष्टुक्।
इन्द्रियमेव यजमाने दधाति।
अग्नेर्वामपन्नगृहस्य सदसि सादयामीत्याह।
इयं वा अग्निरपन्नगृहः।
अस्या एवैनं सदने सादयति।

सुम्नाय सुम्निनी सुम्ने मा धत्तमित्याह॥ ८॥

[[3-3-9-9]]

प्रजा वै पशवः सुम्नम्।

प्रजामेव पशूनात्मन्धत्ते।

धुरि धुर्यौ पातमित्याह।

जायापत्योर्गोपीथाय।

अग्नेऽदब्धायोऽशीततनो इत्याह।

यथायजुरेवैतत्।

पाहि माऽद्य दिवः पाहि प्रसित्यै पाहि दुरिष्ट्यै पाहि दुरद्मन्यै पाहि दुश्चरितादित्याह।

आशिषमेवैतामाशास्ते।

अविषं नः पितुं कृणु सुषदा योनिꣳ स्वाहेतीध्मसंवृश्चनान्यन्वाहार्यपचनेऽभ्याधाय फलीकरणहोमं जुहोति।

अतिरिक्तानि वा इध्मसंवृश्चनानि॥ ९॥

[[3-3-9-10]]

अतिरिक्ताः फलीकरणाः।

अतिरिक्तमाज्योच्छेषणम्।

अतिरिक्त एवातिरिक्तं दधाति।

अथो अतिरिक्तेनैवातिरिक्तमाप्त्वाऽवरुन्धे।

वेदिर्देवेभ्यो निलायत।

तां वेदेनान्वविन्दन्।

वेदेन वेदिं विविदुः पृथिवीम्।

सा पप्रथे पृथिवी पार्थिवानि।

गर्भं बिभर्ति भुवनेष्वन्तः।

ततो यज्ञो जायते विश्वदानिरिति पुरस्तात्स्तम्बयजुषो वेदेन वेदिꣳ संमार्ष्ट्यनुवित्त्यै॥ १०॥

[[3-3-9-11]]

अथो यद्वेदश्च वेदिश्च भवतः।

मिथुनत्वाय प्रजात्यै।

प्रजापतेर्वा एतानि श्मश्रूणि।

यद्वेदः।

पत्नि॑या उ॒पस्थ॒ आस्य॑ति।
मि॒थु॒नमे॒व क॑रोति।
वि॒न्दते॑ प्र॒जाम्।
वे॒दꣳ होताऽऽह॑व॒नीया॑त्स्तृ॒णन्नेति।
य॒ज्ञमे॒व तत्संत॑नो॒त्योत्त॑रस्मादर्ध॒मा॒सात्।
तꣳ संत॑त॒मुत्त॑रेऽर्धमा॒स आल॑भते॥ ११॥

[[3-3-9-12]]
तं का॒ले का॑ल॒ आग॑ते यजते।
ब्र॒ह्म॒वा॒दिनो॑ वदन्ति।
स त्वा अ॑ध्व॒र्युः स्या॑त्।
यो यतो॑ य॒ज्ञं प्र॑यु॒ङ्क्ते।
तदे॑नं प्रति॒ष्ठाप॑य॒तीति॑।
वाता॒द्वा अ॑ध्व॒र्युर्य॒ज्ञं प्र॑यु॒ङ्क्ते।
देवा॑ गातुविदो॒ गा॒तुं वि॒त्त्वा गा॒तुमि॒तेत्या॑ह।
यत॑ ए॒व य॒ज्ञं प्र॑यु॒ङ्क्ते।
तदे॑नं॒ प्रति॑ष्ठापयति।
प्रति॑तिष्ठति प्र॒जया॑ प॒शुभि॒र्यज॑मानः॥ १२॥
ति॒ष्ठि॒ती॒मे लो॒का ग॑मयति॒ द्यौर्वृ॒ष्टिमे॒वाव॑रुन्धे प॒र्यध॑त्था॒ इत्या॑ह॒ समि॑ध्यै भाग॒धेयं॑ धत्त॒मित्या॑ह॒ वा इ॒ध्मसं॒वृश्च॑ना॒न्यनु॑वित्त्यै लभत॒े यज॑मानः॥ ९॥

[[3-3-10-1]]
यो वा अय॑थादेवतं य॒ज्ञमु॒पच॑र॑ति।
आ दे॒वता॑भ्यो वृश्च्यते।
पापी॑यान्भवति।
योऽय॑थादे॒वतम्।
न दे॒वता॑भ्य॒ आवृ॑श्च्यते।
वसी॑यान्भवति।
वा॒रु॒णो वै पाशः॑।
इ॒मं वि॒ष्या॑मि॒ वरु॑णस्य॒ पाशमित्या॑ह।
व॒रु॒ण॒पा॒शादे॒वैना॑ मुञ्चति।

स॒वि॒तृप्र॑सूतो यथादे॒व॒तम्॥ १॥

[[3-3-10-2]]

न दे॒वता॑भ्य॒ आवृ॑श्च्यते।

वसी॑यान्भवति।

धा॒तुश्च॒ योनौ॑ सुकृ॒तस्य॑ लो॒क इत्या॑ह।

अ॒ग्निर्वै धा॒ता।

पुण्यं॒ कर्म॑ सुकृ॒तस्य॑ लो॒कः।

अ॒ग्निरे॒वैना॑ धा॒ता।

पुण्ये॒ कर्म॑णि सुकृ॒तस्य॑ लो॒के द॑धाति।

स्यो॒नं मे॑ स॒ह पत्या॑ क॒रो॒मीत्या॑ह।

आ॒त्मन॑श्च॒ यज॑मानस्य॒ चाना॑र्त्यै सं॒त्वाय॑।

समायु॑षा॒ सं प्र॒जयेत्या॑ह॥ २॥

[[3-3-10-3]]

आ॒शिष॑मे॒वैतामाशा॑स्ते पूर्णपा॒त्रे।

अ॒न्त॒तो॑ऽनु॒ष्टुभा॑।

चतु॑ष्प॒द्वा ए॒तच्छन्द॑ः प्रति॑ष्ठितं॒ पत्नि॑यै पूर्णपा॒त्रे भ॑वति।

अ॒स्मिँल्लो॒के प्रति॑तिष्ठा॒नीति॑।

अ॒स्मिन्ने॒व लो॒के प्रति॑तिष्ठति।

अथो॒ वाग्वा अ॑नु॒ष्टुक्।

वाङ्मि॑थु॒नम्।

आपो॒ रेत॑ः प्र॒जन॑नम्।

ए॒तस्मा॒द्वै मि॑थु॒नाद्वि॒द्योत॑मानस्स्त॒नय॑न्व॒र्ष॑ति।

रेत॑ः सि॒ञ्चन्॥ ३॥

[[3-3-10-4]]

प्र॒जाः प्र॑ज॒नय॑न्।

यद्वै य॒ज्ञस्य॒ ब्रह्म॑णा यु॒ज्यते॑।

ब्रह्म॑णा॒ वै तस्य॑ वि॒मो॒कः।

अ॒द्भिः शान्ति॑ः।

विमु॑क्तं॒ वा ए॒तर्हि॒ योक्त्रं॒ ब्रह्म॑णा।

आदायैनत्पत्नी सहाप उपगृह्णीते शान्त्यै।
अञ्जलौ पूर्णपात्रमानयति।
रेत एवास्यां प्रजां दधाति।
प्रजया हि मनुष्यः पूर्णः।
मुखं विमृष्टे।
अवभृथस्यैव रूपं कृत्वोत्तिष्ठति॥ ४॥
सवितृप्रसूतो यथादेवतं प्रजयेत्याह सिञ्चन्मृष्ट एकं च॥ १०॥

[[3-3-11-1]]
परिवेषो वा एष वनस्पतीनाम्।
यदुपवेषः।
य एवं वेद।
विन्दते परिवेष्टारम्।
तमुत्करे।
यं देवा मनुष्येषु।
उपवेषमधारयन्।
ये अस्मदपचेतसः।
तानस्मभ्यमिहाकुरु।
उपवेषोपविड्ढि नः॥ १॥

[[3-3-11-2]]
प्रजां पुष्टिमथो धनम्।
द्विपदो नश्चतुष्पदः।
ध्रुवाननपगान्कुर्विति पुरस्तात्प्रत्यञ्चमुपगूहति।
तस्मात्पुरस्तात्प्रत्यञ्चः शूद्रा अवस्यन्ति।
स्थविमत उपगूहति।
अप्रतिवादिन एवैनान्कुरुते।
धृष्टिर्वा उपवेषः।
शुचतो वज्रो ब्रह्मणा सꣳशितः।
योपवेषे शुक्।
साऽमुमृच्छतु यं द्विष्म इति॥ २॥

[[3-3-11-3]]

अथा॒स्मै ना॒मगृ॒ह्य प्रह॑रति।
नि॒रमुं नु॑द॒ ओक॑सः।
स॒पत्नो॒ यः पृ॑त॒न्यति॑।
नि॒र्बा॒ध्ये॑न ह॒विषा॑।
इन्द्र॑ ए॒णं परा॑शरीत्।
इ॒हि ति॒स्रः प॑रा॒वतः॑।
इ॒हि पञ्च॒जना॒ꣳ अति॑।
इ॒हि ति॒स्रोऽति॑ रोच॒नायाव॑त्।
सूर्यो॒ अस॑द्दि॒वि।
प॒रमां त्वा॑ परा॒वत॑म्॥ ३॥

[[3-3-11-4]]

इन्द्रो॑ नयतु वृ॒त्रहा।
यतो॒ न पु॒नराय॑सि।
श॒श्वतीभ्यः॒ समा॑भ्य॒ इति॑।
त्रि॒वृद्वा ए॒ष वज्रो॒ ब्रह्म॑णा॒ सꣳशि॑तः।
शु॒चैवैन॑ वि॒द्ध्वा।
ए॒भ्यो लो॒केभ्यो॑ नि॒र्णुद्य॑।
वज्रे॑ण॒ ब्रह्म॑णा स्तृणुते।
ह॒तो॑ऽसाववधिष्मा॒मुमित्या॑ह॒ स्तृत्यै॑।
यं द्वि॒ष्यात्तं ध्या॑येत्।
शु॒चैवैन॑मर्पयति॥ ४॥
नो॒द्वि॒ष्म इति॑ परा॒वत॑मर्पयति॥ ११॥
प्रत्यु॑ष्टं दि॒वः शिल्प॒मय॑ज्ञो घृतं च॑ देवासुरास्स ए॒तमिन्द्र॒ आपो॑ देवि॒र॒ग्निना॒ धीष्णि॑या॒ अथ॒ स्रुचौ॒ यो वा
अय॑थादेवतं परि॒वे॒षो वा एका॑दश॥ ११॥
प्रत्यु॑ष्टमय॑ज्ञ ए॒षा हि विश्वे॑षां दे॒वान॑मू॒र्जा पृ॑थि॒वीमथो॒ रक्ष॑सां॒ तां प्रजा॑ति॒ं द्वाभ्यां॒ तं का॒लेका॑ले॒
नव॑सप्ततिः॥ ७९॥
प्रत्यु॑ष्टꣳ शु॒चैवैन॑मर्पयति॥